

ARAŐTIRMA SERİSİ No.183

Çalma Hastalığı

GİRİŞ

- 3 yaşındaki Ayşe arkadaşının oyuncağını çaldı!
- 5 yaşındaki Ali mutfak masasının üzerinden bozuk para çaldı!
- 7 yaşındaki Ahmet sıra arkadaşının süslü silgisini çaldı!
- 12 yaşındaki Ali babasının cebinden para çaldı!
- 16 yaşındaki Ahmet çete arkadaşlarıyla bisiklet çaldı!
- 35 yaşındaki Ayşe Hanım arkadaşının parfümünü çaldı!

Yukarıda gibi farklı yaş gruplarında; farklı nedenlerle görülen çalma/hırsızlık davranışının araştırılıp sunulmasıyla oluşturulmuştur. İlk olarak çocuğun genel tanımından sonra; belirli yaş dönemlerinin gelişim süreçleri içerisinde gösterdikleri psikolojik ve fiziksel değişimler ele alınmıştır. 0-6 yaş, 6-12 yaş ve ergenlik yıllarında görülen davranışlar ve nedenleri üzerinde durulmuştur. Çocukların bu evrelerde gösterebilecekleri davranış bozukluklarından “çalma” üzerinde durulmuştur.

Çalma (hırsızlığın); hangi yaşta ne anlama geldiğinin nedenleri; çeşitleri; anne-baba tutumları, yapmaları gerekenler belirtilmiştir. Son olarakta örnek olaylarda görülen; çalmanın (hırsızlığın) uzmanlar tarafından nedenleri; sonuçları, devam edip-etmediğini ve tedavisi üzerinde durulmuştur. Yine çocukluk döneminde yaşanmış olan olumsuz yaşam koşullarının sonucu gelişen kayıp yaşantıların kişinin ileriki dönemlerinde “kleptomani” denen hastalığa neden olduğu üzerinde durulmuştur. Hastalığın tanımı, nedenleri, tedavisi anlatılmıştır. Örneklerde de görüldüğü gibi farklı yaşlarda görülen bu davranış ve uyum probleminin insanlar tarafından yaşın önemsenmeyip; hepsini “çalmak” olarak nitelerler. Bu raporda yaş ile başkasının eşyasının alınması arasındaki ilişki ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

ÇALMA / HIRSIZLIK

1. ÇOCUĞUN TANIMI VE GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

Kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç “sekiz yaşına kadar her insan çocuktur.“. “Gelişimin ilk evrelerinde çocuk yaşamını çoğu anti-sosyal karakterde olan iç tepkileriyle (impulse) yönlendiren ve böylelikle doyum sağlayan bir bireydir. Ancak, gelişim süreci içinde çocukların büyük bir bölümünün sosyalleşmiş birer birey olarak çevrelerine uyum sağladıkları görülür”.

Beş yaşına kadar bütün çocuklarda ben merkezci kişilik özellikleri görülür. Bu nedenle çocukların, onlardan beklenen mülkiyet ve kişilik özellikleri görülür. Bu nedenle çocukların, onlardan beklenen mülkiyet ve kişilik haklarına ait kurallara uymamaları yadırganacak bir durum değildir. Üç yaşındaki bir çocuğun kendisinin olan oyuncuğunu bir başka çocukla paylaşmak istemediği görülür. Ayrıca arkadaşının oyuncuğu da almak istemesi doğal bir durumdur. Çocuğun bu davranışının sebebi çok basittir: Çünkü kendisi oynamak istemektedir.

4-6 yaş arasında olan çocuklar okul öncesi ve ana okulu yıllarına denk gelir. Çocuk bu yaşlarda artık sosyal çevresi ve yaşamı hakkında bilgi edinmeye başlar. Özellikle kendi ailesi içindeki ilişkiler dikkatini çeker. 6 yaşına geldiğinde ise mülkiyet kavramının ve kişilik haklarının farkına varır. Başkasına ait bir şeyi alırken yanlış yaptığını bilir. Çocuklar her dönemde olduğu gibi altı- on iki yaş arasında da birbirini işleyen ve giderek artan bir gelişim süreci içerisine girerler. Bu yaşlarda okulla ve akranlarıyla meşgul olup anne-babalarından bağımsızlaşırlar ve kendi kendilerini yönetmek isterler. Anne-babalarının aşırı koruyucu tutumlarından uzaklaşıp yeni arkadaşlıklar kurarlar, arkadaş ilişkilerinde rekabet ortamına girerler. Aileden çok okul, öğretmen ve arkadaşları ön plana çıkar. Böyle bir durumda yeni girdiği ortama tam olarak uyum sağlayamadığı için durumu kurtarmak amacıyla, dürüst davranmamayı seçeceklerdir.

2. ÇALMA/HIRSIZLIK

“Küçük yaşlarda çok sık görülen bu davranışları, çocukların kurallara uyma bilinci gelişmediğinden ileri gelmektedir. Çalma, bir uyum ve davranış bozukluğu olarak kabul edilmektedir.

“Çocuklarda çalmaların büyük bir bölümü aile çevresinin çocuğa mülkiyet ve kişilik haklarına saygı göstermesi konusunda gerekli kavram ve alışkanlıkları aşılama başarı gösterememesinden ileri gelir. Çocukta doğuştan mülkiyet kavramı yoktur, çevresinde gördüğü, hoşuna giden ya da gereksinme duyduğu eşyayı çocuk kendine mal etmeye ya da düşünmeden kullanmaya girişir. Mülkiyetin anlamı, çocuğa ailesi tarafından kavratılmalıdır. Çalma olayı, beş yaşına kadar çocukta bir problem oluşturmaz.

Çünkü çocuk beş yaşına kadar ben merkezci kişilik özellikleri gösterir. her şeyin kendisinin olmasını ister. Ailenin diğer bireyelerine ait bir eşyayı almak istediğinde bunun kendisinin değil ablasının, abisinin, annesinin... vb. olduğu söylenmelidir.

Eğer kullanacaksa da eşyanın sahibi izin verdiği taktirde ödünç olarak kullanabileceği çocuğa öğretilmelidir. Bu sayede çocuk başkalarının haklarına saygı duyarak yaşaması gerektiğini öğrenmiş olacaktır. Ancak çocuğun bu yaşta mülkiyet haklarına saygılı davranması her zaman beklenemez. Bazen bu hakları çiğnediği görülebilir. Bu durum sorun haline getirilmemelidir. Çocuk dürüst davranma alışkanlığını zamanla kazanacaktır. Burada anne-babalara büyük görev düşer. Kendileri de çocuklarına çok iyi birer örnek olup başkalarına ait şeyleri izinsiz almamalıdır. Mülkiyet hakkı gelişmemiş olan çocuğun, kendisinin olmayan bir eşyayı izinsiz alma davranışı “çalma” eylemi olarak nitelendirilmemelidir. Çünkü çocuk henüz hangi kurala uyacağı hangi kurala uymayacağını bilincine erişmemiştir. Bazı ülkelerde cezai sorumluluğun başladığı yaş olarak bilinen, mülkiyet duygusunun geliştiği 8 yaşındaki çocuklar henüz erişkin yaşamını yönetecek dengeye sahip değildirler”.

Bazı ülkelerdeki cezai sorumluluğun başladığı yaşlar aşağıda verilmiştir:

1. Türkiye:

- 0-11 yaşın yasal sorumluluğu yoktur. Eğer cezaya tabi suç işlerse 2253 sayılı Çocuk Mahkemeleri Kanunu'nun 10. maddesine göre ıslah kararı alır.
- 11-15 yaş arasında suç işlenmesi iki şekilde görülür. Farkında olmadan ve bilerek yapılmasına bakılır. Uzman psikiyatrist, doktor raporunda çocuk, suç tarihi itibariyle olaya “farik mümeyyizdir” derse suç tatbik edilir, “değildir” derse rehabilitasyona ya da ıslah yoluna başvurulur.
- 15-18 yaş arasında suç işleyen çocuk, büyüklerle aynı suç kategorisinde tutulur. Ancak 2253 sayılı Çocuk Mahkemeleri Kanunu'nun 22-23 ve 10. madde gereğince yarı oranında ceza tatbik edilir. En ağır ceza süresi on beş yılı geçmez. (Önce ıslaha başvurulur, hapis cezası en son tatbik şeklidir.)

2. Almanya'nın yasal sorumluluk yaşı 14,

3. Mısır'ın yasal sorumluluk yaşı 7,

4. Belçika'nın yasal sorumluluk yaşı 18,

5. Danimarka'nın yasal sorumluluk yaşı 15'tir.

“Okul öncesi çocuklarda ara sıra görülen ve amacı hırsızlık olmayan vakalar geçici olup anne-babadan yeterli ilgi ve sevgi gördüğünde kendiliğinden kaybolmaktadır. Asıl ciddiye almamız gereken okul çağında görülen hırsızlık olaylarıdır.”.

Çocuğun okula başlamasıyla sahiplenme duygusu da gelişir. Özellikle 7 yaş civarında bir başkasının eşyasını hiç düşünmeden alabilir. Kendisinde olmayan bir şeyin eksikliğini hissetmesi ya da aldığı şeyi çevresiyle paylaşması veya kendisini sosyal bir gruba kabul ettirmek için evden gizlice para alıp yine o kişilere harcaması, çalma davranışının en çok görülen nedenleri arasındadır.

“Hırsızlık yapan çocukların çoğu, anne-babalarından düzenli şekilde para alamayan çocuklardır. Bu, mutlaka yeterince para verilmediğinden değildir; belki de gereğinden de çok verilmektedir. Bu parayı büyüklerinden ya ihtiyaçlarını karşılamak ya da akıllarına estiği için veyahut büyüklerinin keyfine göre alırlar. Bir sınır duyguları yoktur ve bütçe yapmak gereğini duymazlar. Aile gelirinden bu parayı, herkesin yararlandığı bir çeşmeden su alır gibi çekerler. Bunu izin almadan ve gizlilik olarak yapmaktan, hırsızlık ettikleri izleniminden çok, büyüklerine itaatsizlik ettikleri izlenimi duyarlar. Onları böyle görmeye alıştıran bir şey de büyüklerin, çocuğun malı olan şeylere önem vermemeleridir. Çocuğun eşyalarını kendisine danışmadan başkalarına vermeye karar verirler; bunu yaparken de çocuğu bazı hatırlarından yoksun bırakıp bırakmadıklarına aldırış etmezler. Bunları, başkalarına vermek cömertliğini gösterirken çocuğun da bu harekete katılmasını sağlamazlar. Bağışı yapan, çocuk olmadığı için kimse kendisine teşekkür etmez. Böyle olunca çocuk nasıl başkalarının malına saygı gösterir?”.

Sosyal çevresinde daha az popüler olan çocuğun kendisine ait olmayan eşyayı alması duygusal boşluğunu doldurmak istemesinden kaynaklanır. Bazen de çocuğun kendisinin olmayan bir eşyayı alması kızgınlık, düşmanlık, kırgınlık, yoksunluk, kıskançlık duygularının bir dışa vurum şekli olabilir.

Kendileriyle konuşulmadan, onayları alınmadan yatılı okula verilen çocuklar evde istenmedikleri ve sevilmedikleri için yatılı okula verildiklerini düşünürler. Kendilerini değersiz hisseden, güven duygusu gelişmemiş bu çocukların da sık sık kuralları çiğnedikleri, derslerini ihmal ettikleri ve hırsızlık yaptıkları bilinmektedir.

Yapılan araştırmalara göre, ilkokulun ilk yıllarında hırsızlıklara daha çok rastlanır. Çaldıkları şeyler ise genelde onların dikkatini çeken renkli boya kalemleri, kokulu silgileri, oyuncaklı kalemıraşlar gibi eşyalardır. Eve getirilen bu tür eşyaları, aile fark edince çocukların açıklaması genelde şu şekilde olur: “Harçlıklarımı biriktirerek aldım.”, “Okuldan gelirken yolda buldum.”, “Benim kalemim Ali'nin hoşuna gitti, benimkini ona verdir, onunkini ben aldım, bu hafta bende duracak.” Gibidir. Burada aileye düşen görev çocuğun söylediği şeyim doğruluğunu ya da yanlışlığını tespit etmektir. Doğruluğu ya da yanlışlığı aile tarafından tespit edilmezse bu savunma şekli çocuğu ileride daha sık ve büyük boyutta yalan söylemeye sevk eder.

Çocuk önce ailesine ve öğretmenine yalan söyler, yalanla birlikte “kendi özel eşyalarımı kaybettim, çaldırdım” şeklinde ihtiyaç karşılama ve arayışla birlikte çalma alışkanlığı başlar. Daha sonra ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma geldiği için yeni tanıtılığı olumsuz arkadaşlar sayesinde kolayca hırsızlığa karışır.

Tekrar tekrar yapılan çalışmaların nedeni çocuğun sevgi yoksunluğundan kaynaklanmaktadır. Bir kardeşinin doğmasıyla kendisinin unutulduğunu ve sevilmediğini düşünen çocuk annesinin ve babasının cüzdanından para çalabilir. Bu davranışın nedeni çocuğa göre, ailesinden intikam almaktır. Çocuk bu şekilde ailesinin ilgisini üzerine çekmeye çalışır. Böylece ailesinin yeni doğan kardeşiyle değil, kendisiyle ilgileneceklerini düşünür. Çalma bu yollardan biri ve genellikle ne son başvurulacak yardım çağrısıdır. Hep biliriz ki armağan vermek, sevginin bir belirtisi, bir simgesidir.

Çalan çocuk, hak ettiğine inandığı sevgiyi, kendi hediyelerini kendisi alarak elde etmeye çalışmaktadır. Sevgi açlığı ile çalma ilişkisinin en belirgin örneklerini ana-baba yoksunluğu çeken çocuklarda görürüz. Öksüzler yuvasından evlat edinilen bu gibi çocukların, sığındığı yuvadan yiyecek saklamaları, eşya biriktirmeleri ve çalmaları sık olur. Sevgi ve ilgi gören çocuğun bu davranışı şaşırtıcıdır. Gerçekte ana-baba tutumunda bir yanlış yoktur. Sorun, çocuğun çektiği yoksunluktur. Bunun verdiği güvensizlik duygusunu kendisinin sayabileceği bir şeyler edinerek gidermeye çalışmaktadır. Yani evinde sevildiği ve benimsendiği duygusu iyice yerleşinceye dek bu davranışı sürdürecektir.

“Yavuzer’e göre ‘Hırsız, sözcüğü çalmayı alışkanlık haline getirmiş çocuklar için kullanılır.’ Hırsızlık yapan çocuklar, çeşitli anti-sosyal davranış (suçluluk) karakteristikleri gösterirler. Çalma bir uyum ve davranış bozukluğu belirtisi /semptom) olarak kabul edilmeli ve bunun bir tehlike sinyali olduğu bilinmelidir. Bu, yalan, evden-okuldan kaçma , gece korkuları, takıntı ve saplantılar gibi diğer belirtiler ve davranış bozuklukları içinde geçerlidir. Böyle bir belirtinin süregelmesi ya da öteki belirtilerle birleşmesi halinde psiko-pedagojik önlem almak gerekir”.

Özetle, çocuklarda görülen çalma davranışının nedenleri şunlardır:

- Kendisine ilgisiz davranan ana-babasının ilgisini çekmek.
- İhtiyacı olmadığı halde alma isteğini bastıramaması.
- Maddi yetersizlikler sonucu kendisinde bulunmayan eşyaya karşı alma isteği.
- Sosyal bir gruba kabul edilip ilgi çekmek için yapılan çalmalar.
- Sevgi yoksunluğu karşısında aileden öç almak için yapılan çalmalar.
- 0-5 yaş arasında mülkiyet duygusu gelişmediği için başkasının eşyasını alma. (Bunu çalma olarak nitelendiremeyiz)

- Çocuğu ailelerin yanlış/hatalı yetiştirilmesi. (Başkasının haklarına ve mallarına saygı göstermesi zamanında öğretilmemiştir.)
- Ailenin aşırı baskısı sonucu çocuğun ana-baba otoritesine karşı gelmek için yaptığı çalmalar.
- Olumsuz arkadaş grupları çocuğu çalmaya yönlendirebilir.

3. ÇALMA ÇEŞİTLERİ

“Yapılan hırsızlık çeşitli kategorilere göre şöyle ele alınabilir: (Yavuzer, 2001, 257-258)

3.1.Çalınan Objenin Kullanılması

3.1.1. Yarar Sağlamayan Hırsızlıklar:

En sık görülen hırsızlıklardır. Çocuğun hiçbir kazancı olmadığı halde alma isteğini bastıramaması sonucu yaptığı hırsızlıktır.

3.1.2. Cömertlik Hırsızlıkları:

Genellikle kendisine bir arkadaş grubu edinebilmek için ailesinden gizlice aldığı parayla, çevresine küçük hediyeler olarak dağıttığı çalma biçimidir. (arkadaşlarına çikolata alma).

3.1.3. Gereksinim Hırsızlıkları:

Maddi yetersizlikler sonucu çocuğun ihtiyacı olan herhangi bir şeyi başkalarından çalarak karşılaması bu tür hırsızlıktır.

3.2. Patolojik Hırsızlık

3.2.1. Saldırgan Hırsızlık:

Bu tür hırsızlıkların amacı zarar vermektir.

3.2.2. İçtepisel (İmpulsive) Hırsızlıklar:

Çalma eylemi, düşünülmezsizin ve bir plân yapılmaksızın gerçekleştirilir.

3.2.3. Zevk Hırsızlığı:

Çalma zevki her şeyden öncedir. Bu tür hırsızlıklar ergende ve çete suçlarında görülür. Tehlike ve korkuyu yenme zevkiyle birliktedir. Bu tür hırsızlıklarda yeni ve heyecan verici deneyimler yaşamak ya da çevresini atlatarak bir üstünlük veya egemenlik duygusu elde etmek amacı yatmaktadır. Çocuk ve gençlerde bu isteklerin doyurulması, doğal ruhsal gereksinimdir. Bu istekler yararlı bir takım eğitsel

faaliyetlere yönlendirilmediği taktirde, çocuk bunu, komşunun bahçesinden meyve, pastacıdan çörek vb., otellerden havlu çalma yoluyla doyurmaya kalkışır. Bu tür hırsızlıklar genel olarak grup halinde işlenir ve çoğunlukla çalınana nesne ile bir gereksinmeyi karşılamak söz konusu değildir.

3.2.4. Telâfi Hırsızlıkları:

En önemli nedeni sevgi eksikliğidir. Ailenin ilgisizliği, yeni bir kardeşin aileye katılması, akranlar arası kıyaslama yapılması gibi nedenlerle çocukta oluşan duygusal boşluğu karşılamak için ya da sevgi eksikliğini telafi etmek için yapılan hırsızlıklardır.

4. HIRSIZLIĞIN ÇEŞİTLİ PSİKO-PATOLOJİK YÖNLERİ

“Çalma eylemi, bir anlık çatışma durumunu ifade eder. Alt benin dürtü isteğini boşaltma eğilimiyle, üst benin be ihtiyacı yasaklayarak bilinç dışına itmesi arasında oluşan çatışma ortamı için çalma, bir çıkış noktasıdır. Dürtüler, savunma mekanizmaları ya da aile engeliyle karşılaşmışsa, hırsızlık bunların çıkışında uygun bir yol olarak seçilebilir. Bu yoruma göre hırsızlık, oedipus çatışmasının dışlaştırılmış şeklidir. Burada baba yerini jandarma, polis, yargı alır”.

5. KLEPTOMANİ (ZORLANTILI ÇALMA HASTALIĞI)

İhtiyacı olmadığı, hemen kullanmayacağı halde ve maddi değeri nedeniyle satma düşüncesi olmadan bir takım nesnelere izinsiz olarak alarak, onlara sahip olma şeklinde bir dürtü kontrol bozukluğudur. Kişinin aslında o malı satın alabilecek yeterli maddi birikime sahip olduğu, ancak buna rağmen bu davranışı gerçekleştirdiği gözlenmiştir. Bu davranış daha önceden düşünülmemiş ve planlanmamış olup, aniden gerçekleştirilir. Bu davranış birinden intikam alma amacıyla yapılmamıştır. Birey bu davranışın yanlış ve uygunsuz olduğunun bilincindedir.

Kişiler bu davranışı gerçekleştirmek için başkalarından yardım istemezler. Tarihte Fransa kralı 4. Henry ve Sardunya kralı Victor un bu özelliklere sahip olduğu bilinmektedir. Rahatsızlığın çocukluk yaşlarında başladığı belirlenmiştir. Kişi bu davranışı gerçekleştirmeden önce, yoğun bir gerilim hisseder. Bu davranış akabinde, mutluluk, rahatlama ve büyüklük hissi içine girmektedir. Rahatsızlık hakkında yapılan çalışmaların azlığı ve bu durumların kişiler tarafından gizlenmesi ve bu durumu gerçekleştiren kişilerin sağlık hizmetlerinden çok, adli makamlara sevk edilmeleri nedeniyle gerçek sıklığı tam olarak bilinemesi de bin kişide altı kişide rastlandığı saptanmıştır. Yakalanan dükkan hırsızlarının % 5-25'inde saptanmıştır

“Saldırganlık, dürtülerin kontrol bozukluğu, kişinin saldırganlaşmasıyla kendini gösterir. Krizler arasında hiçbir saldırgan davranış göstermeyen kişi dürtü kontrolü bozukluğu sırasında saldırganlaşmakta, kişilere ve eşyalara karşı saldırgan davranışlar göstermektedir. Kleptomani (çalma

hastalığı) de böyle bir dürtü yetersizliğidir. Birey 'çalma dürtüsünü kontrol edemediği için' hırsızlık yapmaktadır”.

Anne ve baba çocuğun maddi ihtiyaçlarını karşılamaya daha çok önem verip sevgisini yeteri şekilde gösteremiyorsa bu da "kleptomani" denilen çalma hastalığına yol açabilir. Dikkat eksikliği hiperaktivite sendromu da bazı çocuklarda organik nedenlere bağlı olarak dürtü kontrol bozukluğuna yol açıp çocuğun çalmaya meyilli olmasına sebep olabilir. Görüldüğü gibi bazı çocukların izinsiz başkalarına ait eşya veya para almaları davranış bozukluğu da olsa büyüklerdeki gibi değerlendirilmemelidir. Çocukluktaki bu tür davranışlar bazen gelişime bağlı olup zamanla azalır ve tamamen ortadan kalkar. Bazen de psikolojik nedenlere bağlı olup tekrarladığı ve azalmadığı takdirde psikolojik ya da psikiyatrik açıdan araştırılıp tedavi edilmelidir.

5.1. Hastalığa Neden Olabilecek Etmenler:

Çocukluk döneminde yaşanan olumsuz koşulların sonucu gelişen kayıp yaşantıları önemli etkenler arasındadır. Kleptomanik davranışlar da bunların etkisini gidermeye yöneliktir. Bilinçaltındaki bu anıların kişiyi zorlaması ile oluştuğu düşünülmektedir. Bu kişilerin çocukluklarındaki aile hayatlarının oldukça travmatik ve sorunlu olduğu saptanmıştır. Bu bireylerde narsistik (kendine olan sevgi, ilgi ve destekler) kırılmaların, özgüven yaralanmalarının sonucu olarak ortaya çıktığı da düşünülmektedir.

Kişinin özsaygısı ve değerliliğine yönelik yapılan saldırılar, ilerleyen dönemlerde kişinin olgun bir benlik yapısı geliştirmesine engel olur ve bu tür davranışlara zemin hazırlar. Kleptomani eylemleri bir kayıp yaşantısını izleyerek de gelişebilmektedir. Bu duruma kadınlarda çocukların evden uzaklaşması; erkeklerde andropoz döneminde rastlanabilir. Kadınlarda gerilimin arttığı adet dönemleri ve hamilelik dönemlerinde bu tür eylemler artmaktadır. Özellikle bizim toplumumuzda hamile kadınlarda başkasının evinde misafir iken, yiyecek maddelerine karşı olan bu davranış ilgi çekicidir. Bu tür davranışlarda odaklanılan maddeler kişi için cinsel bir anlam da taşımaktadır.

Çok etkileyici bir parfüm ya da kişi için cinsel anlam ifade eden bir kitap kolayca çanta ya da elbise içine girebilmektedir. Bu kişilerde sıklıkla cinsellikle ilgili sorunlara da rastlanabilmektedir. Çeşitli psikiyatlara göre çocukta 3-5 yaş arasında gözlenen ve Freud tarafından "fallik dönem" olarak adlandırılan, çocuğun cinsel organlara yönelik ilgi ve hareketlerinde artışın olduğu dönemlerde karşılaşılan sorunlarla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Komiser Ertuğrul Erdir/Uşak Çocuk Şb. Md.V.'den aldığımız bilgilere göre; Uşak'ta iki tane kleptomani vakası olmuştur: Bunlardan biri lise 2'ye giden bir kız çocuğunun durumudur. Ekonomik gelirleri iyi olmasına rağmen; anne-babanın aşırı iş ve gelir hırsına kapılarak çocuklarını unutmaları sonucu çocuğun aile tarafından fark edilmesi maksadıyla eve ve aileye zarar verici hırsızlıkları veya yok etmeye yönelik hareketleridir. Kleptomani hastası olan kız çocuğunu fark eden okul arkadaşı ona şirin

gözükerek yaptıklarının doğru bildirip destekleyerek kendi gücünde olmayan imkânları menfaatleri doğrultusunda kleptomani hastalığı görülen kızıdan sağlamıştır.

6. ÇALMA KARŞISINDA ANNE-BABA TUTUMLARI

“Anne-babalar çalma karşısında daha sert tepki gösterirler. Çünkü çalma her yerde ve her çağda, yalandan daha çok ayıplanan, sıklıkla da cezalandırılan bir suçtur. Çalma konusunda her anne-babanın tutumu bir değildir. Kimi evde izinsiz olmalarda çalma sayılır. Oysa neyin alma neyin çalma olduğunu kesinlikle ayırmak güç olabilir. Örneğin iki yaş çocuğunda iyelik(sahiplik) kavramı yoktur. “Senin, benim onun” yoktur, her şey onundur. Çocuk giderek kendinin olanla olmayanı ayırt etmeye başlar. Ama bencil tutumu uzun süre değişmez. Üç-dört yaş çocuğu şekeride şekere kimseye sormadan avuçlar. Aldığını avucunda sıkı sıkı tutar, elini de arkasında saklar. Gözden kaçmayan suçlu bir görünümü vardır. başka bir deyişle, sormadan alınmayacağını bilir ama alma isteğine karşı koyamaz. Gezmelerden cebine kendinin olmayan oyuncaklar ve parlak nesnelere döner”.

“Eğer çocuğunuz oyun sırasında arkadaşlarına ait bir oyuncakı cebine veya çantasına saklayıp eve getiri ve siz de bunu fark ederseniz, başkalarına ait bir şeyi habersiz almanın doğru bir davranış olmadığını, mutlaka geri vermesi gerektiğini anlatmalısınız. Buna hırsızlık denildiğini ve çok çirkin bir davranış olduğunu söyleyerek çocuğu utandırmanız ve suçlamanız gerekmez. Çünkü, gerçekte çocuğun amacı hırsızlık değildir. Eğer uyarılarınıza ve telkinlerinize rağmen başkalarına ait şeyleri habersiz almaya ve odasına saklamaya devam ederse çocukta bir güven eksikliği ve aşağılık duygusu var demektir. Yeterli sevgi ve ilgi görmeyen çocuklar anne ve babaya ait saat, gözlük, kalem, mücevher, makyaj malzemesi gibi şeyleri kendi odalarına saklayarak ruhsal açlıklarını gidermeye çalışırlar”.

“Çalma karşısında ana-babaların tepkileri çok çeşitlidir. Örneğin eve kendisinin olmayan bir oyuncakla dört yaşında bir çocuk karşısında, anneler nasıl tutum takınırlar? Kimi anne telaşa kapılır, çocuğunu azarlar, ayıplar, “Bir daha aldığını görmeyeyim! “der, ancak oyuncak çocukta kalır. Bir başka anne, çocuğu hırpalayacak kadar öfkeye kapılır ama oyuncak geri gitmez. Çocuk suçlanmışsa da oyuncak onun olmuştur. Kimi anne çocuğu polisle, karakolla korkutur. Bu durumda çocuğunu ilk gördüğü polise götürecektik kadar ileri gider, hapse attırmakla korkutur, “Bu yaşta almaya başlarsan sonun kötü olur, hapishanelerde çürürsün” diyerek sorunu çözmeye kalkan aneeler de vardır. tutulacak en doğru yol nedir? Çocuğu korkutmadan, “Hırsız! Niye çaldın, senin neyin eksik?” gibi sözler kullanmadan oyuncakın geri verilmesi, en doğru çözüm yolludur. Çocuk gereksiz yere suçlanmış ama davranışlı da onaylanmamış olur. Sonunda kazançlı çıkmayışı da bu davranışın yinelenmesini daha az çekici duruma getirir”.

Çocuğa, mülkiyet ve kişilik haklarına saygı gösterilmesi gerektiği küçük yaşlardan itibaren öğretilmelidir. 7 yaşından itibaren düzenli harçlık verilmeli ve özel eşyaları olmalıdır. Çocuk bu şekilde dürüst davranmayı zamanla öğrenecektir. Anne-babalar bu konuda çocuklarına örnek olabilecek

davranışlar sergilemelidir. Onlar da başkalarının haklarına saygı göstererek yaşamalıdır. Çünkü çocuğun ilk örnek aldığı kişiler aile bireyleridir. Anne-babaların dengeli ve tutarlı bir kişilik göstermeleri çok önemlidir. Aşırı sevgi ve katı tutumdan özenle kaçınmalıdırlar.

Çocuklarında çalma davranışını gören ailelerde soğukkanlı davranmak çok önemlidir. Arkadaşları arasında yaptığı şeyi söylemek, onu rezil etmek çok tehlikeli bir yöntemdir. Okul ya da aile böyle bir durumla ilk kez karşılaşırsa bağışlayıcı ama duyarlı olmalıdır. Yalnız, çocuğun bu davranışı göz ardı edilmemeli, çocuk takip edilmeli, aynı davranışı tekrarlırsa bir psikoloğa götürülmelidir.

Genel olarak, anne-baba çocuğunda çalma davranışını gördüğünde üzüntü yaşar. Çocuğunu bu davranışı yapmasındaki nedenleri düşünmek yerine kendini küçük düşürülmüş hisseder. Anne-babalar kendilerini çocuklarının yerine koyarak yani empati kurarak onların dünyalarını çözmeye, duygularını anlamaya çalışmalıdırlar. Burada çocuğun bakış açısı önemlidir. Sorunun kaynağına inilmelidir ve bu davranışa neden olan etkenler belirlenmelidir. Aile yapabileceği destek ve yardımı yapmalıdır, sorunun kökenindeki nedenler ele alındığın taktirde, davranışın sonucunda birtakım olumsuzluklarla karşılaşan çocuk, başkasına ait bir şey almanın gerçekte her iki tarafa da zarar verdiğinin farkına varacak ve bu davranış artık son bulacaktır.

“Birkaç kuruş aşırın çocuğun parasını kesmek meseleyi halletmez. Ama bu en çok başvurulan cezadır. Parasının hesabını kılı kırk yarararak sormakta pek yaralı değildir. Çünkü insan istediği gibi harcayamadığı bir paranın sahibi olduğuna inanamaz. Bir de lüzumlu şeyler için (kalem, defter, yol parası) ayrı, cep harçlığı olarak ayrı para verilmesi de iyi değildir. Böylece çocuk kendi işiyle hiçbir zaman kendisinin uğraşamayacağı ve eline verilen paranın ıvr zıvr için verildiği hissine kapılır. Böylece paranın başkaları için gerekli bir şey olduğunu kavrayamaz. Bunun için başkasının parasını aşırıldığı zaman, lüzumsuz bir şeyi aşırıldığını sanır”.

“Genellikle evin dışına taşmayan aşırma ve çalmalardan çok kaygılanmak gerekmez. Ancak aşırımların sık oluşu ve nesnenin değeri sorunun önemli olduğunu gösterebilir. Çalma davranışını gösteren bir çocuğun umduğundan daha az ceza görmesi veya hiç ceza görmemesi hem şaşırıtır hem de sevindirir. Çünkü bilinçdışı bir yolla anne-babasının sevgisini sınımış ve beklediği itici ve sevgisiz karşılığı görmemiştir. Bu gerçeği bir büyük yazar Victor Hugo: “Sefiller” adlı romanında etkin bir biçimde dile getirmiştir. Çarpıldığı kürek cezasından kaçan kahraman konuk edildiği bir papazın evinden şamdanları alıp gider, yakalanır ve papazla yüzleştirilir. Papaz şamdanların kendisinin olduğunu ama çalmadığını çünkü onları konuğuna armağan olarak verdiğini söyler. Bu davranış roman kahramanının yaşamında bir dönüm noktası olur. Doğruluğa ve başkalarına yardıma yönelir”.

Meydan okuyan, anti-sosyal davranışlarını doğru göstermeye çalışan gençler karşısında başarılı olunması için eğitimcide, özel niteliklerin bulunması gerekir. Eğitimcinin dengeli davranışı ve kendisine yöneltilmiş saldırganlık karşısında hoşgörüsü başarının ön koşullarındandır”.

SONUÇ

“Hırsız çocuk!”, “Hırsız insan!” toplumumuzda çok sık söylenen, duyulan, aslında o kişi ve ailesini etkilemekle kalmayıp bütün toplumu etkileyen davranış bozukluğudur. Ama bu insanları hırsızlık yapmaya iten nedenler üzerinde ne aile ne de çevresi (öğretmeni, komşuları vs...) durmayıp; yargısız infazla “Hırsız!” damgasını yapıştırırlar. Ama bu davranışın görüldüğü çocuğu böyle davranmaya iten aslında aile ve yakın çevresidir. İşte bu çalma/hırsızlık konusu aşağıdaki gibi kısaca özetlenmiştir:

- Çocukta belli yaşlara kadar mülkiyet kavramı yoktur.
- Çalma olayının küçük yaşlarda görülmesinin nedeni çocukların kurallara uyma bilincine erişmediğinden kaynaklanır.
- Mülkiyet hakkı gelişmemiş olan çocuğun kendisinin olmayan eşyayı alması, çalma olarak değerlendirilmemelidir.
- Ebeveynlere başkasının eşyasını izin almadan kullanmamalıdır.
- Anne-babalar dengeli ve tutarlı bir kişilikle çocuklarına örnek olmalıdırlar.
- Çalma bir uyum ve davranış bozukluğu belirtisi olarak kabul edilmemelidir.
- Çocuk dürüst davranma alışkanlığını zamanla kazanacaktır.
- Genellikle evin dışında çıkmayan aşırımlardan çok kaygılanılmamalıdır. Ancak tekrara sıklığı artıp, çalınana eşyanın maddi değeri de yükselirse sorun önemlidir.
- Özellikle okul çağındaki çalmalar sorun teşkil eder.
- Hırsızlık yapan çocuklar çeşitli anti-sosyal davranış karakteristiği gösterirler.
- Çalma davranışıyla karşı karşıya kalan aile soğuk kanlı davranmalı. Gerekirse uzmandan yardım almalıdır.
- Çalma davranışının yerel nedenleri; “ilgi çekmek, alma isteğinin bastırılmaması, ihtiyaç, sosyal gruba kabul, sevgi yoksunluğu, mülkiyet duygusu gelişmemesi, aşırı aile baskısı” dır.

- Çalma çeşitler; yarar sağlamayan hırsızlık, cömert hırsızlığı, gereksinim hırsızlığı, saldırgan hırsızlık, içtepisel hırsızlık, zevk hırsızlığı, telafi hırsızlığıdır.
  - Kleptomani zorlantılı çalma hastalığı olup dürtü kontrol yetersizliğidir. Tedavisi uzman tarafından yapılır.
  - Çalma davranışı karşısında suçlanıp, utandırılmamalıdır.
  - Sorunun kaynağına inilmelidir. Bu davranışa neden olan etmenler araştırılmalıdır.
  - Çalma sıklaşıp devamlılığı artarsa uzmandan yardım alınmalıdır.
  - Eğitimcinin dengeli davranışı ve kendisine yöneltilmiş saldırgan davranışı karşısında sabırlı ve hoşgörülü davranması öğrenci başarısını artıran etmendir.
- .....